

Broj:

Podgorica, 30.05.2023. godine

Savjet Agencije za zaštitu konkurencije na osnovu člana 20f stav 1 tačka 10 Zakona o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, br. 44/12, 13/18 i 145/21) i člana 10 stav 1 i 2 Zakona o kontroli državne pomoći („Sl. list CG“, br. 12/18), u postupku davanja mišljenja po zahtjevu Fonda za inovacije Crne Gore, a na osnovu prijedloga direktora Agencije za zaštitu konkurencije, na sjednici održanoj 30.05.2023. godine donosi

MIŠLJENJE

Pomoći predviđene Predlogom programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji predstavljaju pomoći male vrijednosti, shodno Uredbi Komisije (EU), br. 1407/2013 o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoći male vrijednosti (de minimis pomoći) (32013R1407, SL L 352), koja se u Crnoj Gori primjenjuje kao Prilog 7 Pravilnika o listi pravila državne pomoći;

Neophodno je da Fond za inovacije Crne Gore sve državne pomoći dodijeljene po osnovu predloga programa iz tačke 1. dispozitiva ovog mišljenja, evidentira u registar de minimis pomoći, posebno za svakog korisnika državne pomoći;

Shodno članu 3 Uredbe, mjere pomoći koje ispunjavaju uslove utvrđene ovom Uredbom ne ispunjavaju sve kriterijume iz člana 107 stav 1 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, pa se samim tim izuzimaju od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stava 3 Ugovora.

O B R A Z L O Ž E N J E

Zahtjev

Fond za inovacije Crne Gore (u daljem tekstu: “Fond”), podnio je Zahtjev broj 94-1/23 od 13.04.2023. godine, zaveden u Agenciji za zaštitu konkurencije (u daljem tekstu: “Agencija”) pod brojem 05-430/23-290/1 od dana 18.04.2023. godine, koji se odnosi na ocjenu usklađenosti Predloga programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji (u daljem tekstu: “Program”). Uz inicijalni zahtjev, dostavljena je i sljedeća dokumentacija:

- Predlog programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji, br. 92-1/23 od 13.04.2023. godine;
- Obrazac 1 Prijave državne pomoći.

Program za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji iniciran je u okviru međuresorne saradnje Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja, Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma i Ministarstva kapitalnih investicija u cilju obezbjeđenja neophodne sinergije inovacija, industrijske politike i energetske politike sa prioritetima pametne specijalizacije. Imajući u vidu značaj i ulogu Fonda za inovacije Crne Gore u sprovođenju programa i projekata iz domena Strategije pametne specijalizacije, kao i ostvarene rezultate u prethodnom periodu, resorna ministarstva su se saglasila da Fond bude implementaciono tijelo ovog programa. Svrha je da se realizacijom programa mikro, malim i srednjim preduzećima (MMSP) iz sektora prerađivačke industrije obezbijedi bespovratna podrška za investicije u unapređenje proizvodnog procesa.

Programom je predviđeno uspostavljanje finansijskih mehanizama za uvođenje inovativnih rješenja i novih tehnologija koje će dovesti do poboljšanja energetske efikasnosti i povećanja upotrebe dostupnih obnovljivih izvora energije od strane preduzeća, a što će doprinijeti daljem razvoju zelene ekonomije. Jačanjem sinergije energetske efikasnosti, industrije i inovacija, kroz predmetni Program doprinosi se smanjenju potrošnje energije, smanjenju energetskog inteziteta, smanjenju emisija ugljen-dioksida, boljem korišćenju resursa, smanjenju troškova proizvodnje, razvoju proizvoda i usluga sa većom dodatom vrijednošću, povećanju inovacionih kapaciteta i kvaliteta proizvoda.

Realizacija programa podrške za unapređenje energetske efikasnosti u industriji i uspostavljanje finansijskog mehanizma za investicije u energetske efikasnost i povećanje korišćenja obnovljivih izvora energije temelji se na strateškom okviru:

- Strategiji pametne specijalizacije Crne Gore 2019-2024, čiji je jedan od osnovnih principa podsticanje strukturnih promjena kroz modernizaciju postojećih industrija, omogućavanjem slabije razvijenim sektorima da uvedu tehnološku i komunikacijsku tehnologiju u poslovanje i na taj način razviju nova konkurentska područja poslovanja
- Operativnom programu za implementaciju Strategije pametne specijalizacije 2021-2024, Operativni cilj 4.5 Snažnije povezivanje industrijskog razvoja sa S3;
- Industrijskog politici Crne Gore 2019-2023 i Akcionom planu za implementaciju Industrijske politike za 2023.godinu, Operativni cilj 2.3 Podsticanje investicija u modernizaciju prerađivačke industrije;
- Energetskoj politici Crne Gore do 2030. godine, kao i Strategiji razvoja energetike Crne Gore do 2030. godine

Priprema programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji podržana je kroz IPA projekat „Jačanje kapaciteta za podršku primjeni Strategije pametne specijalizacije“.

Realizacija programa podržana je iz dva izvora, i to:

- Nacionalni budžet: Org. kod 40901 – Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, Program 15 030 Industrijski i regionalni razvoj, Potprogram 15 030 007 Programski okvir za unapređenje konkurentnosti industrije i sveukupnog regionalnog razvoja, Aktivnost 15 030 007 001 Program za razvoj i unapređenje prerađivačke industrije, 431-9 Ostali transferi institucijama u iznosu od 1.000.000 € i

- Instrument za pretpristupnu pomoć – IPA III, Paket direktne budžetske podrške Evropske komisije (EK) Crnoj Gori za prevazilaženje energetske krize: Za namjene Programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u inostranoj proizvodnji izdvojno 1.500.000 €. Način povlačenja ovih sredstava biće naknadno utvrđen, nakon sprovođenja neophodnih procedura, a po Zaključku Vlade Crne Gore br. 7-011/23-1628/2 od 06. 04.2023. godine.

Realizacija Programa podrazumijeva:

1. Bespovratna sredstva za korisnike Programa (grant);
2. Operativnu podršku Fondu za inovacije Crne Gore u implementaciji Programa (bruto zaradu za 1 projektnog asistenta I za 1 stručno lice za nabavke);
3. Unapređenje operativnog Sistema Fonda za inovacije, u svrhu prilagođavanja potrebama Programa (nabavka usluge);
4. Rad Komisije za evaluaciju projektnih prijava (naknada za rad);
5. Ekspertsku podršku za izradu studija opravdanosti odabranih koncepata nakon prve faze izbora (naknada za rad);
6. Monitoring namjenske potrošnje sredstava od strane korisnika (naknada za angažovanje stručnog lica za provjeru na licu mjesta);

Svrha Programa:

- a) Ulaganje u inovativna rješenja i nove tehnologije doprinijeće unapređenju energetske efikasnosti MMSP u prerađivačkoj industriji;
- b) Ulaganje u inovativna rješenja i nove tehnologije doprinijeće povećanju upotrebe dostupnih obnovljivih izvora energije MSP u prerađivačkoj industriji

Ciljevi programa

Projekti moraju rezultirati značajnim unapređenjem energetske efikasnosti i/ili uvođenjem obnovljivih izvora energije (OIE) od strane MMSP. Projekti podržani kroz ovaj program moraju da doprinose glavnom i specifičnim ciljevima programa.

Glavni cilj programa je povećanje energetske efikasnosti i/ili povećana upotreba dostupnih obnovljivih izvora energije od strane MMSP u prerađivačkoj industriji uvođenjem inovativnih tehnologija.

Specifični ciljevi, odnosno ishodi/učinci koji se očekuju tri godine nakon završetka sprovođenja projekata su sljedeći:

- a) Unapređenje poslovanja MMSP u prerađivačkoj industriji uvođenjem digitalnih rješenja, koja doprinose poboljšanom upravljanju energijom;
- b) Poboljšano upravljanje energijom od strane MMSP u prerađivačkoj industriji;
- c) Jačanje kapaciteta osoblja MMSP u prerađivačkoj industriji za upravljanje energetskom efikasnošću i/ili u korišćenju obnovljivih/čistih izvora energije

Rezultati koji se očekuju odmah nakon završetka sprovođenja projekata su sljedeći:

- a) Uvođenje novih digitalnih rješenja u poslovanje MMSP u prerađivačkoj industriji koja doprinose poboljšanom upravljanju energijom;
- b) Jačanje infrastrukture MMSP u prerađivačkoj industriji za unapređenje energetske efikasnosti ili upotrebu obnovljivih izvora energije;
- c) Unapređenje specifičnih vještina zaposlenih u MMSP u prerađivačkoj industriji koje se odnose na upravljanje energijom i optimizaciju potrošnje energije

- d) Povećanje uključenosti osoblja MMSP u prerađivačkoj industriji u aktivnosti povećanja energetske efikasnosti i/ili korišćenja obnovljivih/čistih izvora energije

Pravo učešća u Programu imaju MMSP čija je pretežna djelatnost registrovana u sektoru prerađivačke industrije (sektor C, osim djelatnosti za koje je naznačeno a nijesu obuhvaćene) u Centralnom registru privrednih subjekata najkasnije do 31.12.2021. godine, u skladu sa Zakonom o privrednim društvima („Sl.list CG“ br. 146/21), Uredbom o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći („Sl.list CG“ br. 16/14) i koja:

- Posluju 100% u privatnom vlasništvu i imaju sjedište na teritoriji Crne Gore;
- Imaju pozitivan finansijski iskaz (Bilans uspjeha) za prethodnu finansijsku godinu;
- Redovno izvršavaju obaveze plaćanja poreza i doprinosa na lična primanja, poreza na dobit pravnih lica i poreza na dodatu vrijednost, odnosno redovno izmiruju reprogramirane poreske obaveze, shodno Zakonu o reprogramu poreskih potraživanja („Sl.list CG“ br. 145/21) i drugim podzakonskim poreskim propisima;
- U slučaju da privredno društvo i osnivači društva imaju učešće veće od 20% u vlasničkoj strukturi drugog privrednog subjekta (povezana lica u smislu Zakona o privrednim društvima) ne mogu da se prijave oba privredna društva;
- Da u kazenoj evidenciji ne postoje podaci o osuđivanosti pravnog lica i da se osnivač i/ili odgovorno lice u pravnom licu ne nalazi u kazenoj evidenciji za prekršaje iz oblasti privrednog kriminala;
- Nijesu u obavezi povraćaja nezakonito primljene pomoći.

U smislu implementacije ovog programa, MMSP se svrstavaju u kategorije prema uslovima iz Regulative GBER:

Kategorija preduzeća	Broj zaposlenih	Promet/poslovni prihod	Ukupna aktiva
Srednje	< 250	≤ € 50 miliona	≤ € 43 miliona
Malo	< 50	≤ € 10 miliona	≤ € 10 miliona
Mikro	< 10	≤ € 2 miliona	≤ € 2 miliona

Po klasifikaciji djelatnosti 2010 (KD 2010) Zavoda za statistiku, pravo učešća u Programu imaju privredni subjekti (MMSP) koji posluju u sljedećim oblastima prerađivačke industrije - C sektor (osim djelatnosti za koje je naznačeno da nijesu obuhvaćene).

Podnosioci moraju djelovati pojedinačno. Partnerske organizacije i partnerstvo bilo koje vrste nijesu prihvatljivi.

Privredni subjekti mogu podnijeti najviše jednu prijavu, s tim da podnosilac prijave i sa njim povezano lice ne mogu istovremeno biti korisnici i dobavljači opreme/izvođači radova i/ili izvođači obuke.

Period realizacije odabranih projekata je najmanje 6, a najviše 24 mjeseca.

Ukupna vrijednost pojedinog projekta uključuje:

- bespovratna sredstva koja će biti dodijeljena pojedinačnom projektu od strane Fonda za dio prihvatljivih troškova investicije, i
- sredstva podnosioca prijave za sufinansiranje ostatka vrijednosti projekta.

Najniži, odnosno najviši iznos bespovratnih sredstava koji se može dodijeliti pojedinom podnosiocu prijave i projektu iznosi:

- najniži iznos 80.000,00 EUR
- najviši iznos 200.000,00 EUR.

Iz bespovratnih sredstava se mogu financirati prihvatljive aktivnosti i troškovi projekta do iznosa od 80% ukupne vrijednosti projekta.

Podnosilac prijave se obavezuje da će obezbijediti preostali dio sredstava za sufinansiranje projekta. Sufinansiranje može biti iz sopstvenih izvora ili obezbjeđivanjem finansiranja na drugi način. Kao udio sopstvenog sufinansiranja, podnosilac prijave ne može koristiti bespovratna sredstva iz javnih izvora, odnosno iz državnog budžeta i sredstava Evropske unije i dugih međunarodnog izvora finansiranja.

Bespovratna sredstva koja Fond za inovacije dodjeljuje preduzećima za projekte u skladu sa ovim Programom predstavljaju pomoć male vrijednosti (de minimis pomoć) u smislu Uredbe Komisije (EU) br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. o primjeni članova 107. i 108. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na de minimis pomoć i Uredbe Komisije (EU) 2020/972 o izmjeni Uredbe (EU) br. 1407/2013 u pogledu njenog produženja i o izmjeni Uredbe (EU) br. 651/2014 u pogledu njenog produženja i odgovarajućih prilagođavanja, koja se u Crnoj Gori primjenjuje shodno Pravilniku o listi pravila o državnoj pomoći – prilog 7 .

Načelo zabrane dvostrukog finansiranja podrazumijeva da treba izbjegavati dvostruko finansiranje istih troškova iz državnog budžeta, programa Evropske unije, međunarodnih izvora, te drugih davalaca državne pomoći.

Ukoliko je podnosilac konkurisao za sredstva od drugih davalaca državnih pomoći za iste opravdane troškove, potrebno je da dostavi izjavu u kojoj se navodi iznos i status ove podrške.

Sredstva opredijeljena Programom koriste se za pokrivanje dijela opravdanih troškova projekta, a koji mora uključivati realizaciju aktivnosti iz sve tri komponente:

- Nabavku i ugradnju opreme kojom se doprinosi unapređenju energetske efikasnosti i/ili korišćenju obnovljivih/čistih izvora energije, a što uključuje:
  - o Tehničke sisteme kojima se obezbjeđuju uslovi toplotnog i svjetlosnog komfora u objektu neophodni za proces proizvodnje (npr. Sistemi grijanja/hlađenja, priprema tople vode, osvjetljenje), kao i energija potrebna za proces proizvodnje (postrojenja za komprimovani vazduh, postrojenja za proizvodnju toplotne/rashladne energije, postrojenja za proizvodnju električne energije) i/ili
  - o Proizvodne mašine, odnosno sredstva za proizvodnju i obradu, namijenjena za profesionalnu upotrebu i u skladu sa prirodom djelatnosti privrednog subjekta, neophodna za realizaciju procesa proizvodnje;
- Implementaciju pametnih/digitalnih rješenja sa ciljem efikasnijeg korišćenja energije kroz unaprijeđeno upravljanje radom mašina u procesu proizvodnje i tehničkih sistema;

- Odgovarajuće jačanje kapaciteta stručnih lica u dijelu upravljanja energijom i optimizacijom potrošnje energije i/ili uvođenje standarda za upravljanje energijom EN ISO 50001.

Sredstva opredijeljena programom ne mogu se koristiti za:

- nabavku polovne opreme;
- nabavku putničkih, teretnih i komercijalnih vozila;
- iznajmljivanje opreme, alata i materijala;
- podizanje gotovine sa projektnog računa.

Fond za inovacije će raspisati Javni poziv za učešće privrednih subjekata u Programu za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji, za dodjelu granta.

Javni poziv se sprovodi kao otvoreni postupak i odnosi se na privredne subjekte MMSP iz sektora C – prerađivačka industrija, koji su registrovani u Centralnom registru privrednih subjekata najkasnije do 31.12.2021. godine, sa jasno utvrđenim rokom za dostavljanje prijava.

Ocjena

Agencija je prilikom razmatranja predmetnog zahtjeva, uzela u obzir da sredstva koja izdvaja Fond za inovacije iznose najviše 200.000 eura po korisniku. Dakle, kako se u naprijed navedenim programima radi o davanju finansijskih sredstava koja ne prelaze 200.000 eura po pojedinačnom korisniku, u tom slučaju se radi o tzv. o **pomoćima male vrijednosti - de minimis pomoćima**. Navedene de minimis pomoći su definisane Uredbom Komisije (EU), br. 1407/2013 o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoći male vrijednosti (de minimis pomoći) (32013R1407, SL L 352), koja propisuje sljedeća pravila za dodjelu:

Gornja granica za pomoći male vrijednosti je do 200.000 eura tokom perioda od tri fiskalne godine, odnosno do 100.000 eura tokom perioda od tri fiskalne godine, ukoliko korisnik obavlja drumski prevoz tereta za najamninu ili naknada za iznose pomoći koji nisu u obliku novčanih pomoći, potrebno je pretvoriti u njihovu bruto novčanu vrijednost (ekvivalent subvencije). Pri računanju novčane vrijednosti transparentnih oblika pomoći koji nemaju oblik bespovratnih sredstava i pomoći koje se isplaćuju u više rata, potrebno je primijeniti tržišne kamatne stope koje preovlađuju u trenutku dodjele takvih pomoći.

Svi privredni subjekti koje kontroliše (na pravnoj ili de facto osnovi) isti privredni subjekt moraju se smatrati jednim privrednim subjektom. Ako se jedan korisnik podijeli na dva ili više posebnih korisnika, pomoć male vrijednosti dodijeljena prije podjele, dodjeljuje se korisniku koji je od nje ostvario korist, što je načelno korisnik koji je preuzeo djelatnosti za koje je korišćena pomoć male vrijednosti. De minimis pomoći se ne mogu dodijeliti za izvoz ili za upotrebu domaćih proizvoda umjesto uvoznih, kao ni za finansiranje osnivanja i upravljanja distributivne mreže u drugim državama članicama. Pomoći za troškove učestvovanja na sajmovima, odnosno troškove studija, ili savjetodavnih usluga potrebnih za uvođenje novog ili postojećeg proizvoda na novo tržište u drugoj državi članici ili trećoj zemlji, obično ne čine pomoć za izvoz.

Prije dodjele de minimis pomoći, davalac pomoći mora od korisnika dobiti izjavu o drugim pomoćima male vrijednosti koje je preduzetnik primio tokom predmetne fiskalne godine i u prethodne dvije fiskalne godine, kako bi se utvrdilo da nova pomoć male vrijednosti neće preći gornju granicu za pomoći male vrijednosti.

Dodatno, pri dodjeli pomoći male vrijednosti davalac državne pomoći obavezan je da obavijesti predmetnog korisnika o dodijeljenom iznosu pomoći male vrijednosti i o tome da je riječ o pomoći male vrijednosti, izričito se pozivajući na predmetnu Uredbu.

Dokumenta o pomoćima male vrijednosti davalac de minimis pomoći čuva deset fiskalnih godina od datuma kada su dodijeljene i na zahtjev dostavlja Agenciji sve informacije koje Agencija smatra potrebnim kako bi ocijenilo jesu li ispunjeni uslovi za dodjelu, a posebno o ukupnom iznosu pomoći male vrijednosti koje je bilo koji korisnik primio na osnovu pravila o pomoćima male vrijednosti.

De minimis pomoć ne podliježe postupku prijave Agenciji, već se danom dodjele, unosi u registar de minimis pomoći (https://registri.azzk.me/public/de_minimis), za svakog pojedinačnog korisnika. Podaci o ukupno dodijeljenom iznosu de minimis pomoći dostavljaju se Agenciji, radi iskazivanja u Godišnjem izvještaju o dodijeljenoj državnoj pomoći.

Agencija podsjeća da, shodno članu 3 Uredbe, mjere pomoći koje ispunjavaju uslove utvrđene ovom Uredbom, ne ispunjavaju sve kriterijume iz člana 107 stav 1 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, pa se samim tim izuzimaju od obaveze prijavljivanja iz člana 108 stava 3 Ugovora. Stoga, za sva buduća davanja za koja davalac utvrdi da se odnose na pomoći male vrijednosti, nije neophodno dostavljati zahtjev Agenciji na ocjenu usklađenosti ili mišljenje.

Podsjećamo da Agencija ne upravlja javnim sredstvima, niti dodijeljuje pomoć. Politika dodjele, raspolaganje javnim sredstvima, kao i analiza efekata postignutih dodjelom pomoći, odgovornost je i obaveza davalaca de minimis pomoći.

S poštovanjem,

**PREDSJEDNIK SAVJETA
Dragan Damjanović**

Dostavljeno:

- Fondu za inovacije Crne Gore, Bulevar Mihaila Lalića 15, Podgorica,
- a/a.